

Khai pháp nghi đấng tam tì, đấng tỳ n thí Hạng lư khanh,
Túc quố công, thố c ồ p ba ngàn hồ, ban tể ng áo tía, sồ c phong Tô không,
thầy Đệ Nhất Giám Chánh, hiều Đệ Nhất Quố ng Trí,
chùa Đệ Nhất Hạng Thiển, Tam tể ng sa môn Bắ t Không pháp chiều dồ ch. [1]
Viết dồ ch: Quố ng Minh

□ □ □

Tôi nghe như vậy: Một thầy, đấng Tôn ở trên đấng Linh thứu, gọi thành Vô lượng xá, cùng với các vị đệ tử khéo mốt ngàn hai trăm năm mốt nghìn và đệ tử chúng là các vị đệ tử bát.

Bồ y giới, ngài Tu mố ng Xá lư tồ đi đấng chố kinh hành cồ a đệ tử bát Tồ thố. Bồ tát Tồ thố và tôn giới Xá lư tồ cùng ngồi trên tể ng đá lư n. Sau đó, ngài Tu mố ng Xá lư tồ hỏi đệ tử bát Tồ thố: Hôm nay đấng Tôn nhìn thầy như ng cây lúa, rồi dồ y bồ o các thầy tồ khéo lư ng, các thầy tồ khéo, ai thầy duyên sinh tồ c là thầy pháp, ai thầy pháp tồ c là thầy Phồ t. Đấng Tôn nói như ng lư nhồ vồ y xong, im lư ng mà an trú. Như ng lư nhồ Thố tôn vồ a nói có ý nghĩa gì? Thố nào là duyên sinh? Thố nào là pháp? Thố nào là Phồ t?

Tôn giới Xá lư tồ hỏi xong, đệ tử bát Tồ thố nói với tôn giới Xá lư tồ: Đấng Tôn vì các thầy tồ khéo mà nói nghĩa thố này: ai thầy duyên sinh tồ c là thầy pháp, ai thầy pháp tồ c là thầy Phồ t. Duyên sinh, nghĩa là vô minh duyên hành, hành duyên thố c, thố c duyên danh sồ c, danh sồ c duyên lồ c xồ, lồ c xồ duyên xúc, xúc duyên thố, thố duyên ái, ái duyên thố, thố duyên hồ u, hồ u duyên sinh, sinh duyên lão tồ. Đó là duyên sinh mà đấng Tôn thuyết giới ng. Thố nào là pháp? Đấng Tôn lồ c nói tám chi thánh đồ o đồ a đấng chố ng quố niết bàn, đó gọi là pháp. Thố nào là Phồ t? Ngồ i giác ngộ tồ c pháp, dùng thánh tu nhận chố ng đấng niết bàn, kiể n lồ p bồ đồ bồ ng pháp đã hồ c, đó gọi là Phồ t. Thố nào là thầy duyên sinh? Đấng Tôn nói duyên sinh cồ a các pháp là thố ng trú, không nhân, không ngã, không chúng sinh, không thố mố ng, không điên đồ o, không sinh khồ i, không tồ o tác, vô vi, không đồ i đắ, không chồ ng ngồ i. Thầy tồ tánh tồ ch tể c là thầy pháp. Ai thầy các chố ng tánh như vậy: thố ng trú, không nhân, không ngã, không chúng sinh, không thố mố ng, không điên đồ o, không sinh khồ i, (không tồ o tác, vô vi), không đồ i đắ, không chồ ng ngồ i, thì tồ c là thầy pháp. Tồ cái thầy này vồ sau là có thố thầy pháp thân, thầy đồ c chánh trí hiể n chố ng cồ a Tôn.

Hỏi: Thố nào là nghĩa cồ a duyên sinh?

Đáp: Duyên sinh là có nhân, có duyên; không phồ i không nhân, không duyên mà gọi là duyên sinh. Cho nên, trong lư nhồ nói hôm nay, đấng Tôn nói sồ lồ c sồ c thái cồ a duyên sinh: do nhân tồ nhồ vồ y nên sinh ra kồ t quố nhồ vồ y. Dù đấng Tôn có xuồ t hiể n thố gian hay không xuồ t hiể n thố gian, thì thố t tồ ng cồ a các pháp vồ n là bồ n thố an trú, bồ n thố nguyên vồ [2], thuồ n vồ i duyên sinh, là chân nhồ, là nhồ vồ y không điên đồ o, là nhồ vồ y không biể n đồ, là chân thố t không khác, chân thố t không điên đồ o [3], không lồ m lồ n; đó là thố t tồ ng nhồ vồ y cồ a các pháp.

L i n a, duyên sinh do hai th nhân t sinh kh i. Th nào là hai? M t là, h thu c vào nhân; hai là, h thu c vào duyên. M i pháp duyên sinh y, nên bi t, có hai lo i: duyên sinh ngoài [4] và duyên sinh trong [5].

Duyên sinh ngoài là duyên sinh h thu c vào nhân, nghĩa là t h t gi ng n y m m, t m m sinh ra lá, t lá sinh ra cành, t cành sinh ra cu ng, t cu ng sinh ra n , t n sinh ra hoa, t hoa sinh ra trái. N u không có h t gi ng thì m m không t đâu sinh ra; cho đ n, không có hoa thì trái không t đâu sinh ra. Có h t gi ng nên sinh m m, cho đ n có hoa nên sinh trái. H t gi ng y không có ý ni m, tôi sinh ra m m, và m m cũng không có ý ni m, tôi t h t gi ng sinh ra; cho đ n, hoa cũng không có ý ni m, tôi sinh ra trái, và trái cũng không có ý ni m, tôi t hoa sinh ra. Nh v y, có h t gi ng thì có s sinh ra m m; cho đ n, có hoa thì có s sinh ra trái. Đó là duyên sinh ngoài h thu c vào nhân.

Duyên sinh trong h thu c vào duyên, nghĩa là sáu gi i hòa h p, duyên sinh, h thu c vào duyên. Th nào là sáu gi i, đ a, th y, h a, phong, không, th i, hòa h p, duyên sinh, h thu c vào duyên? Th nào là đ a gi i, th y gi i, h a gi i, phong gi i, không gi i và th i gi i? Đ a gi i là cái n m gi h t gi ng, th y gi i là cái th m t h t gi ng, h a gi i là cái thành t u h t gi ng, phong gi i là cái làm tăng tr ng h t gi ng, không gi i là cái làm cho h t gi ng không b ch ng ng i, th i gi i là cái làm cho h t gi ng bi n đ i. N u không có các duyên t nh v y thì h t gi ng không n y m m. Không thi u m t duyên t nào, đ a gi i, th y gi i, h a gi i, phong gi i, không gi i và th i gi i, nghĩa là có đ t t c các duyên t hòa h p đ h t gi ng n y m m. Đ a gi i y không có ý ni m, tôi có th n m gi h t gi ng; th y gi i không có ý ni m, tôi có th th m t h t gi ng; h a gi i không có ý ni m, tôi có th thành t u h t gi ng; phong gi i không có ý ni m, tôi có th làm tăng tr ng h t gi ng; không gi i không có ý ni m, tôi có th làm cho h t gi ng không b ch ng ng i; th i gi i không có ý ni m, tôi có th làm cho h t gi ng bi n đ i. Ch ng t y cũng không có ý ni m, tôi t các duyên mà sinh đ c m m. Đi u ch c ch n là, nh các duyên nh v y mà h t gi ng n y m m. M m y không ph i t chính nó sinh kh i, không ph i t cái khác sinh kh i, không ph i t chính nó và cái khác h p i sinh kh i, không ph i t T t i thiên [6] sinh kh i, không ph i do th i gian bi n đ i mà sinh kh i, không ph i t t tánh sinh kh i, không ph i h thu c vào tác gi , cũng không ph i t m t nguyên nhân nào mà sinh kh i. Nh v y, h t gi ng l y s hòa h p c a đ a, th y, h a, phong, không, th i, mà sinh kh i.

Pháp duyên sinh ngoài, có năm th nên bi t: không th ng còn, không đ n đ t, không chuy n đ i, nhân ít qu nhi u và liên t c t ng t không sinh thành v t khác.

Th nào là không th ng còn? H t gi ng và m m khác nhau, h t gi ng và m m không ph i m t. Không ph i h t gi ng h ho i r i m m m i sinh ra, cũng không h t gi ng không h ho i thì m m m i n y sinh. Khi h t gi ng h ho i, m m n y sinh, thì g i là không th ng. Th nào là không đ n đ t? Tr c đã nói, không ph i h t gi ng h ho i r i m m m i sinh, cũng không ph i h t gi ng không có h ho i thì m m m i sinh ra. Nh v y, h t gi ng h ho i hòa h p v i m m n y sinh, g i đó là không đ n đ t. Th nào là không chuy n đ i? H t gi ng và m m khác nhau. Th nào là nhân ít qu nhi u? H t gi ng thì ít, trái k t thì nhi u. Th nào là liên t c t ng t? Tùy theo s gieo h t gi ng nhi u ít mà k t qu thu ho ch cũng đ c nhi u ít. Nên bi t năm th nh v y c a pháp duyên sinh ngoài.

Th nào là pháp duyên sinh trong [7]? Pháp duyên sinh trong do hai th làm cho sinh kh: m t là h thu c vào nhân, hai là h thu c vào duyên.

Th nào là pháp duyên sinh trong h thu c vào nhân? Đó là, vô minh duyên hành, cho đ n, sinh duyên lão t . N u không có vô minh thì không có hành. Nh v y, có vô minh thì có hành, cho đ n, có sinh làm duyên nên lão t m i sinh kh i đ c. Vô minh y không có ý ni m, tôi có th sinh ra hành. Hành cũng không có ý ni m, tôi t vô minh sinh ra. Cho đ n, sinh không có ý ni m, tôi có th sinh ra lão t . Nh v y, có vô minh thì có hành sinh kh i, cho đ n, có sinh thì có lão t sinh kh i. Đó là pháp duyên sinh trong h thu c vào nhân.

Th nào là pháp duyên sinh trong h thu c vào duyên? Là sáu gi i hòa h p sinh kh i. Th nào là sáu gi i hòa h p? Nghĩa là đ a gi i, th y gi i, h a gi i, phong gi i, không gi i và th c gi i hòa h p, duyên sinh, h thu c vào duyên. Th nào là đ a gi i? T h p nh ng th c ng trong thân g i là đ a gi i. Th nào là th y gi i? Làm đ c s n m gi i trong thân g i là th y gi i. Th nào là h a gi i? Làm cho th c ăn u ng vào thân đ c tiêu hóa g i là h a gi i. Th nào là phong gi i? Làm cho h i th vào ra trong thân g i là phong gi i. Th nào là không gi i? T o thành nh ng l h ng trong thân g i là không gi i. Th nào là th c gi i? Có s chuy n đ i danh s c, gi ng nh bó cây lau (đ ng th i n ng nhau đ ng v ng), năm th c t ng ng v i ý th c h u l u g i là th c gi i. N u không có sáu gi i thì không thành thân th . Không thi u đ a gi i i trong, không thi u th y, h a, phong, không và th c gi i, nghĩa là t t c hòa h p hình thành thân th .

Đ a gi i không có ý ni m, tôi t h p nh ng th c ng trong thân; th y gi i không có ý ni m, tôi làm đ c s n m gi i trong thân; h a gi i không có ý ni m, tôi làm cho th c ăn u ng vào thân đ c tiêu hóa; phong gi i không có ý ni m, tôi làm cho h i th vào ra trong thân; không gi i không có ý ni m, tôi t o thành nh ng l h ng trong thân; th c gi i không có ý ni m, tôi làm s chuy n đ i danh s c, gi ng nh bó cây lau. Thân y không có ý ni m, tôi đ c các duyên sinh ra, dù r ng, có các duyên nh v y sinh thành thân y. Đ a gi i y là không ngã, không nhân, không th m ng, không th gi , không ý sinh, không ph i tr con, không n , không nam, không phi nam n , không tôi là (tác gi), không là cái khác. Th y, h a, phong, không và th c gi i đ u là không ngã, không nhân, không sinh m ng, không th gi , không ý sinh, không ph i tr con, không n , không nam, không phi nam n , không tôi là (tác gi), không là cái khác.

Th nào là vô minh? Đ i v i sáu gi i mà kh i ý t ng đ ng nh t [8], ý t ng c u h p [9], ý t ng th ng còn, ý t ng b n v ng, ý t ng th ng h ng [10], ý t ng l c thú, ý t ng tnh l ng, ý t ng chúng sinh [11], ý t ng sinh m ng [12], ý t ng th m ng [13], ý t ng ý sinh [14], ý t ng tr con [15], ý t ng tôi là tác gi , sinh kh i các th t ng vô tri nh v y g i là vô minh. N i c nh gi i có s vô minh nh v y nên sinh kh i tham, sân, si. T tham, sân, si y sinh kh i hành nghi p. S thi thi t c a hành nghi p g i là th c. Th c y sinh kh i b n u n [16]. Danh s c y là ch đ a c a các căn. Sáu x ba pháp [17] cùng hòa h p g i là xúc. Xúc sinh th . S dnh m c n i th sinh ra ái. Ái mà r ng l n g i là th . Th l i sinh h u. Nghi p h u làm nhân sinh ra năm u n. Năm u n thành th c g i là lão. Năm u n ho i di t g i là t . Đ i v i ái đ c mà có s mê ho c, tham đ m, kh não g i là s u. T c nu i nh ng vi c đã qua mà c t lên gi ng bi th ng g i là thán. Năm th c thân [18] t ng ng (v i ý) g i là kh . Ý không vui thích g i là u. Có nh ng tùy phi n não [19] g i là não.

Ngu l m g i là vô minh. T o tác g i là hành. Phân bi t rõ ràng g i là th c. N m gi l n nhau g i là danh s c. N n ng t a vào x s g i là sáu x . Ti p xúc v i c nh g i là xúc. Lãnh n p g i là th . Khao khát ái d c g i là ái. N m b t, dnh m c g i là th . Do th sinh kh i cái có [20] g i là h u. H u làm cho u n sinh g i là sinh. Các căn thành th c g i là lão. Các căn ho i di t g i là t . Bu n kh g i là s u. Bu n b c g i là thán. Ý không vui thích g i là u. Thân b b c bách g i là kh . Tình không t ng x ng g i là nã. Không tu hành chân th t g i là tà h nh. Không bi t nh n th c gì h t g i là vô minh. Có vô minh nên có các th t o tác: các hành h u ti p c n ph c, các hành h u ti p c n phi ph c và các hành h u ti p c n b t đ ng [21]. Sinh kh i các hành h u ti p c n ph c và các hành h u ti p c n phi ph c g i là th c, nên g i là vô minh duyên hành. Sinh kh i các hành h u ti p c n phi ph c, và các hành h u ti p c n phi ph c cũng chính là th c, nên g i là hành duyên th c. Sinh kh i các hành h u ti p c n b t đ ng, và các hành h u ti p c n b t đ ng cũng chính là th c, nên g i là th c duyên danh s c. Danh s c tăng tr ng t o thành sáu x môn, đó là danh s c duyên sáu x . Sáu x n i thân ho t đ ng, g i là sáu x duyên xúc. Do ti p xúc cùng lo i mà c m th cùng lo i phát sinh, g i là xúc duyên th . V i nh ng c m th khác nhau mà sinh tham đ m, a thích, g i là th duyên ái. Chính s khao khát, dnh m c, đm mê vào nh ng khoái l c giác quan nên l u luy n [22], không mu n r i xa, tìm c u l c thú ch này ch kia, g i là ái duyên th . Nh ng m u c u nh v y l i sinh ra các h u [23] và kh i lên các nghi p n i thân, mi ng và ý, g i là th duyên h u. T nghi p sinh ra năm u n chuy n bi n, g i là h u duyên sinh. T các u n sinh kh i, đi đ n thành th c, r i ho i di t, g i là sinh duyên lão t .

M i hai duyên sinh nh v y làm nhân cho nhau, v n không th ng, không t o tác, không ý ni m, không duyên sinh, không ph i pháp cùng t n, không ph i pháp ly d c, không ph i pháp di t m t, không có kh i đ u, l u chuy n [24] đ n nay không có gián đ n, chuy n đ ng theo nhau nh dòng sông trôi ch y. N u duyên sinh không có gián đ n, chuy n đ ng theo nhau nh dòng sông trôi ch y, thì có b n chi hòa h p nhau, làm tác nhân chuy n đ ng trong m i hai chi ph n duyên sinh. Th nào là b n? Đó là vô minh, ái, nghi p [25] và th c [26]. Th c l y ch ng t làm t tánh nên làm nhân, nghi p l y ru ng làm t tánh nên làm nhân, vô minh và ái l y phi n nã làm t tánh nên làm nhân. Nghi p và phi n nã [27] có kh năng làm cho ch ng t c a th c sinh kh i. Nh v y, nghi p kh i tác đ ng làm ru ng đ t cho ch ng t c a th c; ái kh i tác đ ng th m t, màu m cho ch ng t c a th c; vô minh làm cho ch ng t c a th c n y n và sinh tr ng.

Nghi p y không có ý ni m, tôi kh i tác đ ng làm ru ng đ t cho ch ng t c a th c. Ái không có ý ni m, tôi kh i tác đ ng th m t, màu m cho ch ng t c a th c. Vô minh không có ý ni m, tôi nh các duyên mà đ c sinh. Th t v y, ch ng t c a th c an l p n i nghi p và phi n nã, l y ái làm cho th m t, màu m, l y đ t vô minh ph che đ sinh m m danh s c. M m danh s c y không ph i t chính nó sinh kh i, không ph i t cái khác sinh kh i, không ph i t chính nó và cái khác h p l i sinh kh i, không ph i t t i thiên sinh kh i, không ph i do th i gian bi n đ i mà sinh kh i, không ph i t th sinh kh i, không ph i đ a vào m t tác nhân mà sinh kh i, không ph i không nhân mà sinh kh i. Nh v y, do s k t h p c a cha m , s hòa h p c a th i ti t và s h i h p c a các duyên t ng ng mà ch ng t c a th c có s sinh tr ng liên t c. Trong b ng c a ng i m , m m danh s c đ c sinh tr ng, tuy nhiên, nó không có ch t, không có ngã, là pháp di truy n, là t ng nh huy n, có nhân và các duyên đ y đ .

Có năm th duyên sinh ra nhân th c. Năm th duyên y là gì? Là m t duyên s c, ánh sáng, h không, t đó kh i tác ý [28]. M t làm ch d a cho nhân th c, s c làm c nh s duyên, ánh sáng làm s soi chi u, h không không làm ngăn ng i, t đó kh i tác ý đ n n bi t. N u không có các duyên nh v y thì nhân th c không sinh kh i đ c. N u thi u nhân n i nh p x [29], ho c nh thi u hình s c, ánh sáng, h không hay tác ý thì nhân th c không sinh kh i đ c. Không thi u năm duyên nh v y, nghĩa là khi t t c các duyên hòa h p thì nhân th c sinh kh i.

Con m t không có ý ni m, tôi làm ch d a cho nhân th c. Hình s c không có ý ni m, tôi làm c nh s duyên cho nhân th c. Ánh sáng không có ý ni m, tôi làm duyên soi chi u cho nhân th c. H không không có ý ni m, tôi làm duyên không ngăn ng i cho nhân th c. Tác ý t c nh s duyên không có ý ni m, tôi kh i tác đ ng nh n bi t cho nhân th c. Nhân th c cũng không có ý ni m, tôi nh các duyên mà đ c sinh kh i. Nh v y, c n có các duyên thì nhân th c m i sinh kh i đ c. B n căn còn i [30], suy theo trên thì bi t.

Th t s không có pháp nào t đ i này di chuy n đ n đ i khác, ch vì nhân và các duyên không thi u nên có s thi thi t c a nghi p báo [31]. Thí nh hình nh hi n trên b m t t m g ng trong sáng [32]; hình nh trên m t g ng không ph i t di chuy n đ n vào trong t m g ng, nh ng trong t m g ng y i có hình nh, đó là do nhân và các duyên không thi u. Nh v y, không có pháp nào t đ i này di t m t đ đi đ n đ i khác sinh kh i. Có nghi p qu chiêu c m là do nhân và các duyên không thi u.

Thí nh m t trắng [33] v n hành cách trái đ t b n muôn do tu n, v y mà trong cái chén có chút n c i hi n hình nh m t trắng. Th t v y, m t trắng không t v trí c a nó r i vào trong cái chén có chút n c, nh ng vì có các duyên hòa h p nên nh hi n nh v y. Tóm i, không có pháp nào t đ i này di t m t đ đi đ n đ i khác sinh kh i. Có nghi p báo t ng c m là do nhân và các duyên không thi u.

Thí nh i a [34] không th cháy n u không có c i. N u có c i thì i a có th phát sinh. Nghi p và phi n não làm sinh kh i ch ng t c a th c, và t trong b ng c a ng i m, m m danh s c liên t c chuy n bi n, sinh tr ng, tuy nhiên, nó không có ch t, là pháp vô ngã, là pháp không th n m b t, là t ng nh huy n làm nhân và làm duyên cho nhau, là pháp t t tánh sinh kh i, có nhân và các duyên đ y đ .

Pháp duyên sinh trong, có năm th nên bi t: không th ng còn, không đ n d t, không chuy n đ i, nhân ít qu nhi u và sinh kh i liên t c t ng t .

Th nào là không th ng còn? Căn biên u n [35] đ i này mà ch t đi thì căn biên u n đ i sau sinh ra, tuy nhiên, căn biên u n ch t đi đ i này không ph i là căn biên u n sinh ra đ i sau, ch là khi ch t thì căn biên u n ho i di t, khi sinh thì căn biên u n hi n kh i. Đó g i là không th ng còn [36]. Th nào là không đ n d t? Không ph i căn biên u n ho i di t r i khi ch t, thì sau đó căn biên u n m i hi n kh i khi sinh; cũng không ph i khi lâm chung căn biên u n ch a ho i di t mà ngay lúc y đã sinh kh i trung h u u n [37], (s th y ph i hi u) nh là hai đ u c a đòn cân, đ u lên đ u xu ng cùng th i [38], g i là không đ n d t. Th nào là không chuy n đ i? Là tr c khi chuy n bi n thành đ lo i h u tình, g i là không chuy n đ i [39]. Th nào là nhân ít qu nhi u? Thân đ i này t o nghi p nhân thi n ác ít nh ng thân đ i

sau th qu báo thi n ác nhi u. Th nào là sinh kh i liên t c t ng t ? Cũng nh đ i hi n t i th thân tác nghi p thì đ i t ng lai th báo.

Ph i l y chánh tu nh n th t quán sát, tu t p lâu xa các pháp duyên sinh nh v y, v n là vô nhân, vô ngã, không điên đ o, không sinh, không di t, không t o tác, vô vi, không ch ng ng i, không c nh s duyên, t ch tĩnh, không chi m đ o t, không cùng t n, t tánh nh huy n, không t ch, không b n v ng, nh đau nh c, nh ung nh t, tánh ch ng ng i s c ch t [40], tánh vô th ng, tánh kh , tánh không, tánh vô ngã. N u biên t đ i tr c không l u chuy n thì tôi có t ng hi n h u trong quá kh hay không? Tôi hi n h u trong quá kh là ai? Vì sao tôi hi n h u trong quá kh ? N u biên t đ i sau không l u chuy n thì tôi có s hi n h u t ng lai hay không? Tôi hi n h u t ng lai là ai? Vì sao tôi hi n h u t ng lai? Hay tôi không hi n h u t ng lai? Tôi là ai n u tôi không hi n h u t ng lai? Vì sao tôi không hi n h u t ng lai? N u biên t đ i này không l u chuy n thì tôi có hi n h u trong hi n t i hay không? Tôi hi n h u trong hi n t i là ai? Th nào là tôi hi n h u trong hi n t i? H u tình y ch t đ y thì sinh ch n nào? Có bao nhiêu ki n ch p c a sa môn, bà la môn trong th gian [41], cái g i là ngã ki n trói bu c, chúng sinh ki n trói bu c, th gi ki n trói bu c, các ki n ch p trói bu c, hy v ng trói bu c, cát t ng trói bu c. N u l y chánh ki n đ i tr các ki n ch p đó thì đ n đ c các k t phi n não, ch ng đ c chánh bi n tri, nh c t đ t ng n cây Ta la, bi t các pháp là tánh vô s h u [42], nh p vào tánh th ng nghĩa [43], t trong các n o đ ng sinh t lâu xa mà ng lý không sinh không di t, thành t u đ c (vô sinh) pháp nh n, r ng làm vô biên công vi c i l c h u tình.

N u có ng i thi n nam, ng i thi n n , đ i v i kinh này ch trong m t kho nh kh c suy xét, quán sát nghĩa lý duyên sinh thì ng i y có kh năng đ n di t nghi p ch ng c c tr ng t vô th đ n nay, đ n ch a r ng rãi ph c đ c và trí tu đ a đ n đ a v thông đ t [44], đ n tuy t tà ki n, thuy t pháp không s hĩ. Đây đ i đ c Xá l i t , đ c Th tôn s th ký qu b đ vô th ng chánh đ ng chánh giác cho ng i thi n nam, ng i thi n n kia.

Ngài Tu m ng Xá l i t cùng v i tr i, r ng, đ c xoa, càn thát bà, a tu la, ca lâu la, kh n na la, ma h u la dà, ng i và phi nhân nghe b tát T Th thuy t kinh này r i, tâm r t vui thích, tùy h sâu xa, t ch ng i đ ng đ y đ nh l đ i chân b tát T Th , hoan h ph ng hành.

23.04.2011
(21.03.Tân Mão)

[1] Đ i t ng kinh s 710: T Th B Tát S Thuy t Đ i Th a Duyên Sinh Đ o Cán D Kinh

[2] Chánh văn là pháp tánh pháp trú pháp v ()

[3] Điện đ o là o t ng thác l n, nghĩa là t ng các hành v n phi th ng l c ngã t nh cho là th ng l c ngã t nh; t ng ni t bàn v n th ng l c ngã t nh cho là phi th ng l c ngã t nh.

[4] Duyên sinh ngoài ch cho vô tình khí th gian.

[5] Duyên sinh trong ch cho s kh i di t dòng sinh t c a chúng sinh.

[6] Có thuy t cho r ng có m t v T t i thiên mà t th là th t, ph b n, th ng h ng, sinh ra các pháp.

[7] S hình thành thân m ng h u tình do 12 duyên sinh làm nhân và 6 g i làm duyên. N u không có 6 g i làm duyên thì h u tình không sinh đ c.

[8] Nh t t ng: Cái b n th ph b n c a ông tr i (đ i ngã) phú cho m i ng i, m i v t đ u có m t ph n (t u ngã, t ngã, b n ngã), ph n y đ ng nh t v i ông tr i.

[9] H p t ng: cho 5 th c u h p: s c, th , t ng, hành, th c là ta, là c a ta.

[10] Th ng h ng t ng: o giác v m t cái tôi b n v ng

[11] Chúng sinh t ng: tôi là sinh th liên t c mà có tâm th c.

[12] M ng t ng: tôi là m t sinh m ng có đ i s ng.

[13] Th g t ng: tôi s ng h t đ i s ng c a tôi.

[14] Ý sinh t ng: tôi s có cái thân đ c tác thành b i ý, không h thu c v t ch t.

[15] Nho đ ng t ng: tôi tr mãi không già.

[16] B n u n: s c, th , t ng và hành.

[17] Sáu x ba pháp: sáu x là sáu căn: nhãn, nhĩ, t , th t, thân, ý; ba pháp là căn, c nh và th c.

[18] Năm th c thân: Năm th c tr c không h n là nh ng tri nh n thu n túy, mà chúng luôn là tri nh n cái gì đó, thông qua ý th c luôn liên h v i t m (tìm tòi) và t (xét đoán), p bày v ng t ng, phân b t, t o thành ngã và ngã s , do đó kh sinh.

[19] Theo kinh Trung b , kinh Tỳ ph n não, s 128, thì tỳ ph n não là: nghi ho c, không tác ý, hôn tr m, th y miên, s hã, ph n ch n, dâm ý, tinh c n quá đ , tinh c n quá y u đ u i, c c ái, t ng sai b t, tr ng thái quá chú tâm đ n các s c pháp. Kinh T ng ng b , Thiên u n, T ng ng ng ph n não ghi: Đây các T kheo, đ c tham đ i v i m t là tỳ ph n não c a tâm. Đ c tham đ i v i tai là tỳ ph n não c a tâm. Đ c tham đ i v i mũi là tỳ ph n não c a tâm. Đ c tham đ i v i t i là tỳ ph n não c a tâm. Đ c tham đ i v i thân là tỳ ph n não c a tâm. Đ c tham đ i v i ý là tỳ ph n não c a tâm.

[20] H u: có nhân có qu . Có nhân là nghi p h u, t c 3 nghi p thân, kh u và ý. Có qu là sinh h u, t c qu báo đ th c trong 3 cõi đ c, s c và vô s c.

[21] Ph c, phi ph c và b t đ ng: ch cho các hành nghi p h u u: th n, ác và vô ký. Và các hành h u bao g m toàn b sinh m ng t ng t c.

[22] Ái = u luy n: u luy n đ i s ng luân h i.

[23] Các h u là đ c h u, s c h u và vô s c h u, ch cho qu báo đ th c.

[24] L u chuy n là do t p khí h v ng phân b t sinh ra.

[25] Nghi p là hành và h u.

[26] Th c đ đây là th c ch ng t , t c là th c th tám, ch th c thâu tàng ch ng t c a các pháp, còn g i là A i da th c. A i da là nhân t chính y u phát sinh các pháp, y ch ng t làm t th , nên ch ng t chính là A i da.

[27] Ph n não là vô minh và ái, vì tr c đã nói “vô minh và ái y ph n não làm t tánh”.

[28] Tác ý = kh i n m: đ c tính c a tác ý là đánh th c tâm, h ng đ n tâm vào c nh mà ý th c duyên theo. Tác ý có 2 công đ ng: 1. Khi tâm ch a sinh kh i, nó đánh th c kh n tâm sinh kh i; 2. Khi tâm sinh kh i t i, nó đ n đ t tâm h ng theo c nh.

[29] N i nhãn x = nhãn n i nh p x : ch cho nhãn căn trong sáu n i nh p x. Kinh L c n i x , T p a hàm có ghi: “Có sáu n i nh p x. Nh ng gì là sáu? Đó là nhãn n i nh p x, nhĩ, t , th t, thân, và ý n i nh p x.” Kinh Nhãn n i nh p x , T p a hàm có ghi: “M t là n i nh p x , là t nh s c do b n đ i t o, không th th y, có đ i ng i. Đ i v i tai, mũi, t i, thân, ý n i nh p x cũng nói nh v y.”

[30] B n căn: nhĩ, t , th t và thân.

[31] Đây là nói không có tác g , không có th g , cũng t c là nói không có tác nghi p, mình là

ng i th báo. Tác g, th g là b t danh c a t ngã. Nh kinh Đ nh t nghĩa không, T p a hàm có ghi: “Th nào là kinh Đ nh t nghĩa không? Này các t kheo, khi m t sanh thì nó không có ch đ n; lúc đ t thì nó không có ch đi. Nh v y m t ch ng th t sinh, sinh r i đ t m t; có ngh p báo mà không tác g. m này đ t r i, m khác t ng t c, tr pháp t c s. Đ i v i tai, mũi, i, thân, ý cũng nói nh v y, tr pháp t c s. Pháp t c s (pháp nói theo t c đ), t c là nói, cái này có thì cái kia có, cái này kh i thì cái kia kh i, nh vô minh duyên hành, hành duyên th c, nói chỉ t t đ y đ cho đ n thu n m t kh i kh i n t p kh i. L i n a, cái này không thì cái kia không, cái này đ t thì cái kia đ t, vô minh đ t nên hành đ t, hành đ t nên th c đ t. Nh v y, nói r ng cho đ n thu n m t kh i kh i n t đ t.” (Thích Đ c Th ng d ch, Tu S hi u đính)

[32] T m g ng trong sáng đ cho sinh báo ngh p.

[33] M t trắng đ cho h u báo ngh p.

[34] L a đ cho b t đ nh báo ngh p.

[35] Căn biên u n (): Kinh t ng b (Sautrantika) chia làm hai th u n: ngũ u n thông th ng thì g i là căn biên u n và ý th c vi t g i là nh t v u n ().

[36] Sanh và t, m i m t khác b t nên g i là không th ng còn.

[37] G i là trung h u t ng t c, nghĩa là t h u u n đ t thì trung h u u n sinh, trong quá trình đó, trung h u u n sinh kh i t p t c không gián đ n ngay sau t h u u n đ t.

[38] Tr ng thái đ t t c là nhân v a tàn đ t thì t p theo sau là qu t c thì s n sinh. S t p n i liên t c c a nhân và qu cũng v y, nh dòng ch y, nên nói là không đ n đ t.

[39] T c là con ng i có th làm chúng sinh trong 6 n o và chúng sinh không k trong sáu n o.

[40] Tánh ch t ng i: tánh ch t k t c, h u hình.

[41] Ch cho 62 k n ch p: t cú * ngũ u n = 20; 20 * 3 đ t = 60; 60 + h u, vô = 62. T t c k n ch p đ u ch ng ra ngoài 62 k n này. Nh ch p s c là có, là không, là ch ng có ch ng không, là cũng có cũng không, ho c quá kh không, h n t i có, v lai không; ho c quá kh có, h n t i có, tam th đ u có, ho c tam th đ u không v.v... C ng chung thành 62 k n ch p.

[42] Ch cho tánh b n k và tánh y tha c a các pháp. B n k là v ng h u, có m t cách sai m. Y tha là g h u, có m t cách t ng đ i.

[43] Ch cho tánh viên thành c a các pháp, còn g i là th ng nghĩa vô tánh, t c th ng nghĩa do nhân vô ngã và pháp vô ngã h n t.

[44] Thông đ t v : là v nh p tâm c a Hoan h đ a. Thông đ t có nghĩa là nh n h u chân lý không còn khó khăn n a. Đ i c nh s duyên tâm không s đ c, đã b u h n tính " năng, s song vong"; c a con ng i thông đ t chân lý.